

پیوست‌ها

بر اساس مصوبه شورای دبیران مجله پژوهش‌های راهبردی در علوم کشاورزی و منابع طبیعی، به منظور یادآوری، اطلاع‌رسانی و ثبت فعالیت‌های گذشته گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم، تعدادی از بیانیه‌های همایش‌های برگزار شده، چکیده طرح‌های پایان یافته یا خلاصه سخنرانی‌های ایراد شده، در هر شماره مجله به صورت پیوست و **بدون هیچ تغییری** آورده می‌شوند.

بیانیه همایش

آمایش سرزمین در ایران، چالش‌ها و راهکارها^۱

نغمه مبرقعی‌دینان^۲

جلسه سخنرانی « آمایش سرزمین در ایران، چالش‌ها و راهکارها » در تاریخ ۱۳۹۸/۱۱/۱۶ به همت شاخه جنگل و محیط زیست گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم، با شرکت استادان، پژوهشگران، اعضای فرهنگستان علوم و کارشناسان در تالار اجتماعات فرهنگستان علوم برگزار شد. در این جلسه ابتدا آقای دکتر عباس شریفی تهرانی رئیس گروه علوم کشاورزی فرهنگستان، ضمن خیر مقدم به حاضرین، جلسه را افتتاح کردند و سپس آقای دکتر زبیری رئیس شاخه جنگل و محیط زیست و دبیر علمی همایش ضمن عرض تسلیت درگذشت شادروان دکتر محمدرضا مروی مهاجر عضو وابسته شاخه، به حاضران، به قسمتی از فعالیت‌های ارزشمند ایشان اشاره کردند. سپس به عنوان مقدمه، مطالبی را در موضوع جلسه ارائه دادند. بعد از آن سخنران اصلی این جلسه، خانم دکتر نغمه مبرقعی‌دینان همکار مدعو گروه علوم کشاورزی و دانشیار پژوهشکده علوم محیطی دانشگاه شهید بهشتی، سخنرانی خود را ایراد کردند. پس از پایان سخنرانی، سؤال‌ها و اظهارنظرهای حاضران مطرح و موضوع‌های مختلف مورد بحث قرار گرفت. بیانیه حاضر جمع‌بندی نظرهای مطرح شده در سخنرانی و بحث‌های متعاقب آن می‌باشد.

آمایش سرزمین به مفهوم تنظیم رابطه میان انسان، سرزمین و فعالیت‌های انسان در سرزمین، در جهت بهبود وضعیت مادی و معنوی اجتماع در طول زمان می‌باشد و برنامه‌ریزی آمایشی به دنبال بهره‌برداری خردمندانه از امکانات، منابع و استعداد‌های مناطق مختلف سرزمین است. به عبارت دیگر برنامه‌ریزی آمایشی در تلاش است تا توازن لازم میان تقاضای توسعه، ضرورت حفظ محیط زیست و اهداف اقتصادی، اجتماعی را در ساختار فضایی ایجاد نماید.

کشور ایران از سال ۱۳۵۴ تجربه آمایش سرزمین را آغاز نموده و در طول این سال‌ها چهار تجربه پرفراز و نشیب آمایشی را پشت سر گذاشته است که شوربختانه نبود توازن آشکار در سرزمین از یکسو و تصویب و اجرای طرح‌ها و

۱- برگرفته از نشست هم اندیشی که در تاریخ ۹۸/۱۱/۱۶ در گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم ج.ا. ایران برگزار شده است.

۲- عضو مدعو گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم ج.ا. ایران و دانشیار دانشگاه شهید بهشتی، تهران.

پروژه‌های نامتناسب با ساختار طبیعی سرزمین، از احداث سد و انتقال نابجای آب گرفته تا توسعه صنایع آب بر در نواحی خشک را در بر می‌گیرد. از سوی دیگر، همگی این دشواری‌ها نشانگر تحقق نیافتن اهداف آمایش سرزمین در کشور است.

صاحب‌نظران مهمترین دلایل این ناکامی در دستیابی اهداف آمایشی را در آسیب‌پذیری بالای کشور از تاثیرات فرا ملی و منطقه‌ای، نبود قوانین الزام‌آور برای آمایش سرزمین، نبود نظام یکپارچه برنامه‌ریزی در کشور، نبود همخوانی میان جایگاه نهادی آمایش با اختیارات و مسئولیت‌ها، متاثر شدن از مدیریت‌های کوتاه‌مدت و تصمیمات مقطعی و ضعف در بهره‌مندی از مشارکت مردمی در فرایند آمایش می‌دانند. از سوی دیگر ضعف در ساز و کار پایش و نظارت بر برنامه‌های آمایشی و ضعف در وجود و امکان بهره‌مندی از اطلاعات به روز مکانی و همچنین پیشی گرفتن طرح‌های موازی و جایگزین از برنامه‌های آمایشی، از دیگر عوامل این ناکامی است. البته لازم است به همه موارد پیش گفته فشارهای سیاسی جهت تصویب و اجرای پروژه‌های بدون توجیه فنی و اقتصادی و آمایشی را نیز افزود.

بدین ترتیب بر لزوم دستیابی به موارد زیر به منظور ساماندهی فرایند آمایش سرزمین در کشور تاکید می‌شود:

- استقرار نظام یکپارچه برنامه‌ریزی و مدیریت سرزمین.
- ایجاد یک نهاد ملی متولی آمایش سرزمین با حوزه اختیارات متناسب با مسئولیت‌ها.
- تسریع در تهیه طرح ملی آمایش سرزمین به منظور تعیین تکلیف ماموریت هر استان.
- پشتیبانی از ایجاد مراکز پژوهشی، هسته‌ها و قطب‌های پژوهشی در زمینه آمایش سرزمین با ماهیت میان رشته‌ای.
- لزوم بازنگری در شرح خدمات آمایش استانی.
- طراحی نظام پایش آمایش کشور.
- لزوم مطابقت کلیه فعالیت‌های تاثیرگذار بر ساختار فضایی کشور با مطالعات آمایش ملی.